ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ Г-Н P. MENGOZZI

представено на 30 ноември 2010 година[1]

I — Въведение

1. С настоящото преюдициално запитване се иска от Съда да уточни условията за признаване, приложими в рамките на Директива 89/48/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година относно обща система за признаване на дипломите за висше образование, издадени след завършването на професионално образование и обучение с минимална продължителност от три години[2], изменена с Директива 2001/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2001 година[3] (наричана по-нататък „Директива 89/48“), когато молбата за разрешение за упражняването на професионална дейност се отнася за дейност, приета за регламентирана дейност в държавата членка, в която е завършено образованието, по смисъла на член 1, буква г), втора алинея от посочената директива и при положение че молителят не е пълноправен член на въпросната професионална организация. В същото време Съдът ще трябва да установи дали упражняването на изследователска дейност в областта на инженеринг на околната среда може да се счита за действително упражняване на професията инженер по околна среда по смисъла на посочената по-горе директива.

II — Правна уредба

A — *Вторичното право на Съюза*

1. Директива 89/48

2. Директива 89/48 представлява релевантната правна уредба към момента на настъпване на фактите по главното производство, въпреки че след това е отменена[4].

3. По смисъла на Директива 89/48, и поточно на член 1, буква а), първа алинея от нея, диплома е:

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 19, стр.16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 2, стр. 76.

3 — ОВ L 206, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 60.

4 — Вж. точка 12 и сл. от настоящото заключение.

„всяка диплома, удостоверение или други документи за официална квалификация или всяка съвкупност от такива дипломи, удостоверения или други документи:

— които са издадени от компетентния орган в държава членка, определен като такъв от законовите, подзаконовите или административните разпоредби на тази държава,

— от които е видно, че титулярът е завършил успешно курс на образование след средното образование с минимална продължителност от три години или с равностойна продължителност на непълна заетост в университет или във висше учебно заведение или в друго учебно заведение с равностойно равнище на обучение и, при необходимост, че той е завършил успешно професионалното обучение, което се изисква в допълнение към курса на образование след средното образование, и

— от които е видно, че титулярът притежава изискваните професионални квалификации за достъп или за упражняване на регламентирана професия в тази държава членка,

доколкото образованието, за което е издадена тази диплома, удостоверение или други документи за официална квалификация, в преобладаващата си част е получено в Общността, или доколкото неговият титуляр има професионален [опит] от три години, удостоверен от държавата членка, която е признала неговата диплома, удостоверение или други документи за официална квалификация, издадени в трета страна“.

4. Член 1, буква в) от Директива 89/48 определя, че „регламентирана професия“ е дейността или съвкупността от регламентирани професионални дейности, които съставляват тази професия в държава членка.

5. Съгласно член 1, буква г), първа алинея от Директива 89/48 регламентирана професионална дейност е:

„[…] професионалната дейност, достъпът до която или нейното упражняване, или условията и редът за упражняване в една държава членка са подчинени, пряко или непряко, от законовите, подзаконовите или административните разпоредби, на притежаването на диплома. В частност условия и ред за упражняване на регламентирана професионална дейност са:

— упражняването на дейност под [академично] звание, доколкото притежаването на това звание е разрешено единствено на притежателите на диплома, определена от законовите, подзаконовите или административните разпоредби […]“.

6. Член 1, буква г), втора и трета алинея от Директива 89/48 предвижда, че:

„Когато не се прилага първата алинея, приема се за регламентирана професионална дейност професионалната дейност, която се упражнява от членовете на сдружение или организация, чиято цел е да насърчава

и да поддържа високо равнище във въпросната професионална област и която с оглед постигането на тази цел е призната от държавата членка под специална форма, и:

— издава диплома на своите членове,

— изисква спазването на професионални правила, установени от нея, и

— им предоставя правото да се ползват от звание, съкращение или качество, което съответства на тази диплома.

Неизчерпателен списък на сдруженията или организациите, които към момента на приемането на настоящата директива отговарят на условията по втора алинея, се съдържа в приложението. Винаги, когато държава членка признава сдружение или организация, съгласно втора алинея, тя уведомява за това Комисията, която публикува тази информация в *Официален вестник на Европейските общности*“.

7. Член 1, буква д) от Директива 89/48 уточнява, че „професионален [опит]“ е действителното законно упражняване на съответната професия в държава членка.

8. Член 2, първа алинея от Директива 89/48 гласи, че „[н]астоящата директива се прилага за всеки гражданин на държава членка, който желае да упражнява на свободна практика или на платена служба регламентирана професия в приемаща държава членка“.

9. Член 3 от Директива 89/48 гласи:

„Когато в приемащата държава членка достъпът или упражняването на регламентирана професия са подчинени на притежаването на диплома, компетентният орган не може поради липса на квалификация да откаже на гражданин на държава членка да има достъп или да упражнява тази професия при същите условия като за нейните граждани:

а) ако молителят притежава диплома, която се изисква от друга държава членка за достъп или за упражняване на същата тази професия на нейна територия и която е получена в държава членка; или

б) ако молителят е упражнявал [при] пълно работно време тази професия в продължение на две години през последните десет години в друга държава членка, която не регламентира тази професия по смисъла на член 1, буква в) и член 1, буква г), първа алинея

и притежава документи за една или повече официални квалификации:

— които са издадени от компетентния орган на държава членка, определен в съответствие със законовите, подзаконовите или административните разпоредби на тази държава,

— от които е видно, че титулярът успешно е завършил цикъл образование след средното образование с минимална продължителност от три години или с равностойна продължителност на непълна заетост в университет или във висше учебно заведение, или в друго учебно заведение със същото равнище на образование в държава членка и при необходимост, че успешно е завършил обучение, изисквано в допълнение към цикъла на обучението след средното образование, и

— които са го подготвили за упражняването на тази професия.

Все пак, двете години професионален опит, посочени в първа алинея, не могат да бъдат изисквани, когато квалификацията или квалификациите, притежавани от молителя и посочени в настоящата точка, са присъдени за завършването на регламентирано обучение.

Приемат се за доказателство за официална квалификация по смисъла на първа алинея всеки документ или съвкупност от документи за официална квалификация, издадени от компетентния орган на държава членка, доколкото удостоверяват успешно завършено в Общността обучение и са признати за равностойни от тази държава членка, при условие че останалите държави членки и Комисията са били уведомени за това признаване“.

10. Член 9, параграф 1, първа алинея от Директива 89/48 посочва, че „[д]ържавите членки определят в предвидения в член 12 срок компетентните органи, оправомощени да разглеждат молбите и да вземат решенията, посочени в настоящата директива“.

11. В съдържащия се в приложение I към Директива 89/48 списък на професионалните сдружения или организации, отговарящи на условията по член 1, буква г), втора алинея, е посочен Engineering Council.

2. Директива 2005/36/ЕО

12. Считано от 20 октомври 2007 г. Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 септември 2005 година относно признаването на професионалните квалификации [5] (наричана

5 — ОВ L 255, стр. 22 (Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 3 и поправки в ОВ L 271, 16.10.2007 г., стр. 18 и ОВ L 33, 3.2.2009 г., стр. 49).

по-нататък „Директива 2005/36“) заменя Директива 89/48 [6].

13. В съображение 14 от Директива 2005/36 се потвърждава, че „[м]еханизмът за признаване, въведен с Директиви 89/48/ЕИО и 92/51/ЕИО, остава непроменен“.

14. В член 13, параграф 2, първа алинея от Директива 2005/36 се посочва, че „[д]остъп до професията и нейното упражняване, в съответствие с параграф 1, се разрешават на молителите, които са упражнявали професията по този параграф при пълно работно време в продължение на две години през последните десет години в друга държава членка, която не регламентира тази професия, при условие че те притежават едно или повече от удостоверенията за правоспособност или документи, удостоверяващи професионални квалификации“.

Б — *Националната правна уредба*

15. Директива 89/48 е транспонирана в гръцкия правов ред с Президентски указ № 165/2000 от 23 юни 2000 г. [7], изменен последователно с президентски укази № 373/2001 от 18 октомври 2001 г. [8] и № 385/2002 от 23 декември 2002 г. [9] (наричан по-нататък „Указ № 165/2000“).

16. В член 2, параграф 3 от Указ № 165/2000 регламентираната професия се определя като „дейността или съвкупността от регламентирани професионални дейности, които съставляват тази професия в държава членка“.

17. В член 2, параграф 4 от Указ № 165/2000 се посочва, че регламентирана професионална дейност е професионалната дейност, достъпът до която или нейното упражняване, или условията и редът за упражняване в една държава членка са подчинени, пряко или непряко, от разпоредби, на притежаването на диплома. В частност условия и ред за упражняване на регламентирана професионална дейност са:

а) упражняването на дейност под [академично] звание, доколкото притежаването на това звание е разрешено единствено на притежателите на диплома, определена от разпоредбите на държавата членка;

б) […]

Приема се за регламентирана професионална дейност професионалната дейност, извършвана от членовете на сдружение или организация, чиято цел е да насърчава и да поддържа високо равнище във

6 — Вж. член 62 от Директива 2005/36.

7 — FEK A’ 149 от 28 юни 2000 г.

8 — FEK A’ 251 от 22 октомври 2001 г.

9 — FEK A’ 334 от 31 декември 2002 г.

въпросната професионална област и която с оглед постигането на тази цел е призната от държавата членка под специална форма, и:

а) издава диплома на своите членове;

б) изисква спазването на професионални правила, установени от нея; и

в) им предоставя правото да се ползват от звание, съкращение или качество, което съответства на тази диплома.

В приложението към член 9 от настоящия указ се съдържа примерен списък на сдруженията и организациите, отговарящи на условията по този параграф. Винаги, когато държава членка признава сдружение или организация по силата на настоящия параграф, тя уведомява за това Комисията, която публикува тази информация в *Официален вестник на Европейските общности*.

[…]

18. В член 2, параграф 5 от Указ № 165/2000 професионалният опит е определен като „действителното законно упражняване на съответната професия в държава членка“.

19. Член 4, параграф 1 от Указ № 165/2000 гласи:

„Когато в Гърция достъпът или упражняването на регламентирана професия са подчинени на притежаването на диплома, посочена в член 2, посоченият в член 10 от настоящия указ Съвет не може поради липса на квалификация да откаже на гражданин на държава членка да има достъп или да упражнява тази професия при същите условия като за гръцките граждани, ако молителят:

а) притежава диплома, посочена в член 2, която е получена в друга държава членка и се изисква от нея за упражняването на тази професия на нейна територия, или

б) е упражнявал при пълно работно време тази професия в продължение на две години през последните десет години в друга държава членка, която не регламентира тази професия по смисъла на член 2, параграфи 3 и 4 от настоящия указ и притежава документи за една или повече официални квалификации, които трябва

i) да са издадени от компетентния орган на държава членка,

ii) да удостоверяват, че титулярът успешно е завършил цикъл образование след средното образование с минимална продължителност от три години или с равностойна продължителност на непълна заетост в университет или във висше

учебно заведение, или в друго учебно заведение със същото равнище на образование в държава членка и че успешно е завършил обучение, изисквано в допълнение към цикъла на обучението след средното образование, и

iii) да подготвят молителя за упражняването на тази професия.

Двете години професионален опит, посочени в първа алинея, не могат да бъдат изисквани, когато квалификацията или квалификациите, притежавани от молителя и посочени в настоящата точка, са присъдени за завършването на регламентирано образование и обучение“.

20. С член 10 от Указ № 165/2000 към гръцкото Министерство на националното образование и религиозните въпроси се създава колективен орган — съветът, отговарящ за приравняването на професионалните квалификации в документите за висше образование (Symvoulio Anagnorisis Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis, наричан по-нататък „Saeitte“).

21. Член 11, параграф 1 от Указ № 165/2000 предвижда, че „[п]ризнаването на правото на упражняване на дадена професия при определените с настоящия указ условия се извършва по силата на решение на [Saeitte], с излагане на нарочни мотиви“.

III — Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

22. Г-жа Christina Ioanni Toki, която е с гръцко гражданство, в продължение на две години следва в секция „Технологии“ на техническо учебно заведение в Патрас (Гърция). След това в рамките на системата за натрупване и трансфер на кредити на Европейската общност, тя участва в програма по инженеринг, съчетана с обучение в областта на околната среда, с продължителност една година в университета в Sheffield Hallam (Обединено кралство), където през 1997 г. получава диплома за „Bachelor of Engineering with Environmental Studies“. Тя продължава обучението си в рамките на учебна програма в областта на инженеринга на околната среда в университета в Portsmouth, като след завършването на тази програма през 1998 г. тя придобива степента „Master of Science“.

23. От 1 септември 1999 г. до 31 август 2002 г. г-жа Toki е наета като „researcher“ в департамента по строителното инженерство на Portsmouth. По това време тя получава годишно възнаграждение от 8 000 GBP и е социално осигурена. Една от нейните дейности, както следва от удостоверение от доцента, който е неин ръководител, се изразява в последващо наблюдение и обучение на студентите. Тя участва също в изследователски проект, проведен в сътрудничество с частно британско предприятие, специализирано в технологиите, свързани с третирането на отпадъци, който се изразява в оценяване на ефикасността на новаторски метод за третиране на отпадъчни води от

населени места. Същевременно тя участва в изследователска група по екологични технологии.

24. През април 2002 г. по собствено желание г-жа Toki се вписва в Chartered Institution of Water and Environmental Management (наричан по-нататък „CIWEM"), в качеството си на дипломирана („graduate"), а след това, като стажант, в регистъра на Engineering Council, което представлява първият етап от окончателното вписване. От преписката по делото става ясно, че г-жа Toki не става пълноправен член на Engineering Council. Всъщност, за да бъде окончателно вписано в регистъра като „chartered engineer" — звание, което Engineering Council дава на своите членове — заинтересованото лице трябвало да премине специална процедура, провеждана в посочения Council и изразяваща се в оценяване на неговите следуниверситетски познания, професионалния му опит и разговор относно професионалните му квалификации.

25. На 4 юли 2003 г. г-жа Toki подава молба в Saeitte, с която в съответствие с разпоредбите на Указ № 165/2000 за транспониране на Директива 89/48 и с оглед на придобития от нея професионален опит в Обединеното кралство, иска да ѝ се признае правото да упражнява регламентираната професия инженер по околна среда в Гърция. На 8 март 2005 г. Saeitte приема протокол № 96, с който отхвърля молбата на г-жа Toki с довода, че тя не е титуляр на диплома за инженер, издадена от Обединеното кралство, поради това че не притежава регламентираното звание „chartered engineer". Следователно тя не е придобила професионални права в държавата по произход (Обединеното кралство), което впрочем се изисква в Указ № 165/2000. Пак според Saeitte професията инженер по околна среда е регламентирана професия в Гърция, но не и в Обединеното кралство. Въпреки това Saeitte заключава, че въпросната дейност е регламентирана въз основа на обстоятелството, че Engineering Council дава званието „chartered engineer". Г-жа Toki обаче не притежава това звание. Според Saeitte член 4, параграф 1 от Указ № 165/2000 действително предвижда прилагането на механизма за признаване, посочен в член 3, буква а) от Директива 89/48, в случай че заинтересованото лице идва от държава членка, в която упражняването на професията, предмет на молбата, е регламентирано и контролирано от сдружения или организации, признати от тази държава в съответствие с разпоредбите на член 1, буква г), втора алинея от същата директива.

26. На 29 март 2005 г. г-жа Toki подава жалба срещу протокол № 96 на Saeitte с довода, че последният незаконосъобразно не е взел предвид, от една страна, придобития от г-жа Toki професионален опит от три години като научен сътрудник на платена служба към департамента по строително инженерство на британски

университет, и от друга страна, нейното вписване в регистъра на инженерите като член от първа степен, и по-специално в CIWEM. Поради това Saeitte, който междувременно получава някои разяснения от страна на Engineering Council, преразглежда молбата на г-жа Toki, след което отново я отхвърля на 12 април 2005 г. със същите доводи. Ето защо г-жа Toki сезира Symvoulio tis Epikrateias с жалба срещу Министерството на националното образование и религиозните въпроси за отмяна на протокол № 98 на Saeitte, с който последният потвърждава решението си от 8 март 2005 г.

27. Пред запитващата юрисдикция г-жа Toki твърди, че Saeitte незаконосъобразно е основал отказа си на член 4, параграф 1, буква а) от Указ № 165/2000, въпреки че е трябвало да разгледа молбата ѝ в светлината на член 4, параграф 1, буква б) от посочения указ, доколкото професията инженер по околна среда не е регламентирана в Обединеното кралство. Освен това г-жа Toki твърди, че действително притежава диплома по смисъла на член 2, параграф 1 от указа и че е успяла да докаже придобит в Обединеното кралство професионален опит от три години през последните десет години.

28. Тъй като среща затруднения при тълкуването на правото на Съюза, Symvoulio tis Epikrateias решава да спре производството и с акт за преюдициално запитване, постъпил в секретариата на Съда на 28 октомври 2009 г., на основание член 234 ЕО да постави на Съда следните два преюдициални въпроса:

„1) Трябва ли член 3, [първа алинея,] буква б) от Директива 89/48 […] да се тълкува в смисъл, че предвиденият в него механизъм за признаване се прилага в случаите, в които в държавата членка по произход разглежданата професия е регламентирана по смисъла на член 1, буква г), втора алинея, но заинтересованото лице не е пълноправен член на сдружение или организация, отговарящо или отговаряща на условията, посочени в тази алинея?

2) [При утвърдителен отговор на първия въпрос, п]о смисъла на член 3, [първа алинея,] буква б) от Директива 89/48 […] трябва ли под упражняване на професия при пълно работно време в държавата членка по произход да се разбира упражняването на свободна практика или на платена служба на същата професия, за която се иска разрешение за упражняване в приемащата държава членка по силата на Директива [89/48] или това може да включва упражняването на изследователска дейност в научна област, свързана с професията, в рамките на учреждение, което по принцип е с нестопанска цел?“.

IV — Производството пред Съда

29. Жалбоподателят по главното производство, гръцкото правителство и Европейската комисия представят на Съда писмените си становища.

30. В проведеното на 12 октомври 2010 г. съдебно заседание жалбоподателят по главното производство, гръцкото правителство и Комисията излагат устно становищата си.

V — Правен анализ

А — *По първия въпрос*

31. За да бъде даден отговор на първия въпрос, поставен от запитващата юрисдикция, трябва да се потвърди, че разглежданата професионална дейност действително попада в приложното поле на Директива 89/48. След това ще трябва да се определи към коя категория професионална дейност по смисъла на посочената директива принадлежи разглежданата по главното производство дейност в държавата членка, в която е завършено образованието. След като това бъде установено, остава само да се реши въпросът за приложимите условия за признаване.

1. Дейността на инженер по околна среда попада в приложното поле на Директива 89/48

32. На първо място, вече уточних, че макар да е отменена, посочената директива представлява релевантната правна уредба към момента, в който г-жа Toki подава молбата си до Saeitte [10].

33. Нещо повече, тъй като професията инженер като цяло или професията инженер по околна среда в частност не е била предмет на секторно хармонизиране, тя попада в общата рамка, създадена от Директива 89/48.

34. Накрая, от преписката по делото следва, че професията инженер по околна среда е регламентирана в Гърция, като по този начин се изпълнява условието, поставено в член 2, първа алинея от Директива 89/48 [11]. Освен това, тъй като г-жа Toki се позовава на дипломи, удостоверяващи курс на образование с минимална продължителност от три години, които са издадени в друга държава членка [12], следва да се приеме, че въпросната дейност действително попада в приложното поле на Директива 89/48.

10 — Вж. точка 2 от настоящото заключение.

11 — Вж. също Решение от 1 февруари 1996 г. по дело Aranitis (C-164/94, Recueil, стр. I-135, точка 17).

12 — Вж. съображение 3 и член 1, буква а), второ тире от Директива 89/48.

2. Квалифицирането на дейността на инженер по околна среда в държавата членка, в която е завършено образованието

35. Тъй като няма съмнение, че професията инженер по околна среда е регламентирана професия в приемащата държава — Република Гърция — и с цел определяне на приложимите условия за признаване, трябва да се установи дали в държавата членка, в която е завършено образованието — Обединеното кралство — и с оглед на Директива 89/48, посочената дейност представлява регламентирана дейност, дейност, приемана за регламентирана дейност или нерегламентирана дейност.

36. Заинтересованите страни изразяват противоречиви мнения относно това дали професията инженер по околна среда в Обединеното кралство има регламентиран характер или не, като впрочем тези мнения не се основават на особено обективен анализ. При все това запитващата юрисдикция уточнява, че действащото в Обединеното кралство законодателство не поставя никакви условия нито достъпа до дейността на инженер, нито за достъпа до дейността на инженер по околна среда [13]. Тя посочва още, че ролята на Engineering Council се изразява в организиране на процедури за оценяване на професионалните способности на неговите членове, като дава звание на тези, които отговарят на необходимите условия. Engineering Council определя също правилата на професионалната етика на своите членове, които последните се задължават да спазват и в това отношение упражнява дисциплинарна власт. Следователно въпреки двусмислието по този въпрос на някои писмени становища, никога не се е твърдяло, че упражняването на дейност като инженер по околна среда зависи от придобиването на качеството на член на посочения Council, и следователно от притежаването на званието „chartered engineer“. Напротив, в отговор на отправен в хода на съдебното заседание въпрос в това отношение, представителят на г-жа Toki твърди, без това да се оспорва от другите представени страни, че тя може да упражнява дейност като инженер по околна среда в Обединеното кралство, без да е член на Engineering Council.

37. При това положение се оказва, че противно на твърдението на Saeitte, посочената дейност не може да се приеме за регламентирана дейност по смисъла на член 1, буква в) и на член 1, буква г), първа алинея от Директива 89/48. Всъщност Съдът е приел, че „такава професия е професионалната дейност, достъпът до която или нейното упражняване, са уредени, пряко или непряко, от разпоредби с правен характер, а именно от законови, подзаконови или административни разпоредби. Достъпът до професия или упражняването на професия трябва да се счита за пряко регламентиран от правни разпоредби, ако законовите, подзаконовите или административните разпоредби на приемащата държава членка установяват режим, който има за последица изричното запазване на

13 — Макар че запитващата юрисдикция трябва да провери условията за упражняване на разглежданата професионална дейност, това не засяга правото на Съда да внесе уточнения: вж. Решение от 7 септември 2006 г. по дело Price (C-149/05, Recueil, стр. I-7691, точка 39).

достъпа до тази професионална дейност само за лицата, които отговарят на определени условия, и забраната на достъпа до нея за онези лица, които не отговарят на тях“ [14]. Не е доказано обаче, че липсата на членство в Engineering Council е от естество да забранява достъпа до дейността като инженер по околна среда.

38. Член 1, буква г), втора алинея от Директива 89/48 предвижда именно хипотезата на професионална дейност, упражнявана от членовете на „сдружение или организация, чиято цел е да насърчава и да поддържа високо равнище във въпросната професионална област и която с оглед постигането на тази цел е призната от държавата членка под специална форма […]“. Както посочва член 1, буква г), трета алинея, в приложение I към Директива 89/48 се съдържа неизчерпателен списък на тези сдружения или организации, отговарящи на условията по член 1, буква г), втора алинея, след които е Engineering Council [15]. Упражняваните при тези условия професионални дейности са квалифицирани от Директивата като професионални дейности, приемани за регламентирани професионални дейности. Следователно Engineering Council издава „диплома“ на своите членове [16], без при това тя да се изисква постоянно от всички, които желаят да упражняват професионална дейност като инженер по околна среда.

39. Следователно от инженера по околна среда в Обединеното кралство не се изисква предварително и задължително да бъде вписан в Engineering Council. Макар че е възможно да се допусне, че „chartered engineer“ се ползва от търговско предимство или от по-благоприятно положение по отношение на достъпа му до пазара на труда [17], става въпрос за обикновено предположение, което във всички случаи не може да постави под въпрос убеждението, че притежаването на това звание не е необходима предпоставка за упражняването на въпросната професионална дейност.

40. Това разграничение е важно, тъй като потвърждава, че е напълно възможно лице да упражнява дейност като инженер, без да е „chartered engineer“, с други думи, без да е член на професионално сдружение, посочено в член 1, буква г), втора алинея от Директива 89/48. То показва също защо при това положение става въпрос само за дейност, *приемана* за регламентирана професионална дейност. Освен това, като се има предвид съдържанието на приложения към Директивата списък, ми се струва ясно, че по този начин законодателят на Съюза е искал да подчертае съществуването на посочените сдружения и организации, евентуалното тяхно

14 — Решение по дело Aranitis, посочено по-горе (точки 18 и 19).

15 — Вж. точка 21 от главата от приложението, посветена на Обединеното кралство.

16 — Вж. член 1, буква г), втора алинея, първо тире от Директива 89/48.

17 — Във всички случаи този елемент няма значение, тъй като по повод на квалифицирането на регламентирана професия в приемащата държава членка, Съдът ясно посочва, че „[в]ъпросът дали дадена професия е регламентирана зависи от съществуващото правно положение в приемащата държава членка, а не от условията на пазара на труда в тази държава членка“ (Решение по дело Aranitis, посочено по-горе, точка 23).

историческо и културно значение в съответните държави членки[18], но със сигурност не и задължителния характер на вписването в тях[19]. При това положение обстоятелството, че г-жа Toki не е пълноправен член на Engineering Council във всички случаи не препятства достъпа ѝ до дейността като инженер по околна среда в държавата членка, в която е завършено образованието.

41. В крайна сметка съществуването на Engineering Council и признаването му от Директивата показват, че дейността като инженер (по-специално като инженер по околна среда) може да бъде квалифицирана по два различни начина по смисъла на Директива 89/48.

42. Ако заинтересованото лице по собствено желание е станало пълноправен член на Engineering Council, на него му се признава званието „chartered engineer“. Тогава професионалната дейност, която то упражнява трябва да се квалифицира като професионална дейност, приемана за регламентирана дейност, тъй като член 1, буква г), втора алинея от Директивата предвижда, че „[се] приема […] за регламентирана професионална дейност професионалната дейност, която се упражнява от членовете на сдружение или организация“ като посочените в тази разпоредба.

43. Обратно, ако заинтересованото лице упражнява дейността си, без да е член на сдружение или организация като посочените в член 1, буква г), втора и трета алинея от Директива 89/48, тази дейност вече не може да се счита за дейност, която е приемана за регламентирана дейност в държавата членка, в която е завършено образованието, по смисъла на същата разпоредба.

44. Поради това дейността като инженер по околна среда, която г-жа Toki твърди, че е упражнявала[20], т.е. без да е пълноправен член на Engineering Council, следователно без да притежава званието „chartered engineer“, трябва в такъв случай да се квалифицира като нерегламентирана професионална дейност.

45. Както правилно отбелязва гръцкото правителство в писменото си становище, освен това през 2003 г., т.е. същата година, в която г-жа Toki подава първата си молба до Saeitte, Комисията поддържа подобна позиция в рамките на дейността на

18 — В това отношение следва да се отбележи, че приложението се отнася единствено до сдружения или организации в Обединеното кралство или в Ирландия.

19 — Трудно ми е да си представя например, че в Обединеното кралство професията библиотекар е свързана със задължително вписване в Library Association, което е едно от тези сдружения или организации, посочени в приложението към Директивата (станало впоследствие Chartered Institute of Library and Information Professionals).

20 — Тази предпазлива формулировка се налага предвид втория поставен на Съда въпрос, който ни кара да се запитаме именно доколко г-жа Toki действително е упражнявала дейност като инженер по околна среда.

Комисията по петициите на Европейския парламент по повод на гръцки гражданин, намиращ се в положение, напълно сходно с това на г-жа Toki [21]. Тогава Комисията ясно посочва, че тъй като професията инженер не е уредена в специална разпоредба в Обединеното кралство, съществуват две различни хипотези в зависимост от това дали заинтересованото лице е или не е „chartered engineer". Ето защо е много учудващо, че в писменото си становище Комисията поддържа диаметрално противоположна позиция, при която без да прави разграничение тя твърди, че упражняването на професията инженер по околна среда е регламентирано по смисъла на разпоредбите на член 1, буква г), първа алинея във връзка с член 1, буква г), втора алинея и че приложимите условия за признаване са условията относно регламентираните професии.

46. Виждането, че на основание Директива 89/48 една и съща професионална дейност може да бъде квалифицирана по два отделни начина, в зависимост от условията за нейното упражняване (като членове или не), е потвърдено от последващото развитие на правото на Съюза, и по-специално от посочената по-горе Директива 2005/36, която отменя и заменя Директива 89/48 и която, напомням, не е била приложима ratione temporis към момента, в който г-жа Toki подава молбата си. Член 3, параграф 2 от Директива 2005/36 се прилага към „професия, упражнявана от *членовете* на сдружение или организация, изброени в приложение I" [22] (в което се посочва Engineering Council) и предвижда, че тази професия се приравнява на регламентирана професия [23].

47. Освен това, дори ако Съдът трябва приеме, че относно определена професионална дейност, обстоятелството, че сдружение или организация отговаря на условията по член 1, буква г), втора алинея от Директива 89/48, води до предоставяне на тази дейност на статут на професионална дейност, приемана за регламентирана професионална дейност, включително когато посочената професионална дейност се упражнява от лица, които не са членове на това сдружение или организация, то такава преценка няма да има значение за определянето на приложимите условия за признаване, както ще покажа непосредствено по-нататък.

21 — Петиция № 786/2002 на г-н L. Kounis. Г-н Kounis притежава диплома като инженер, издадена в Обединеното кралство, без обаче да е член на Engineering Council, следователно без да има титлата „chartered engineer". Той иска дипломата му да се признае в Гърция, за да може да упражнява там професионална дейност като инженер, което му е отказано от Saeitte.

22 — Курсивът е мой.

23 — От своя страна член 52, параграф 2 гласи, че „[к]огато определена професия е регламентирана в приемащата държава членка от сдружение или организация по смисъла на член 3, параграф 2, гражданите на държавите членки не получават право да ползват [академично] звание, [дадено] от тази организация или сдружение или неговата съкратена форма, освен ако представят доказателство, че са членове на тази организация". Следователно тази разпоредба се отнася само до условията за притежаване на академичното звание, дадено от въпросното сдружение и от това не може да се заключи, нито пък от текста на Директива 89/48, че само членовете на тези сдружения имат право да упражняват въпросната професионална дейност.

3. Определянето на условията за признаване, приложими към професионалната дейност на инженер по околна среда в положението на жалбоподателя по главното производство

48. Директива 89/48 въвежда система, която „укрепва правото на европейския гражданин да използва своите професионални познания във всяка държава членка, същевременно доразвива и укрепва неговото право да придобива такива познания там, където той желае“ [24]. Същевременно, както и Съдът вече е имал възможност да подчертае, „въведеният с Директива 89/48 метод за признаване не води до автоматично и безусловно признаване на съответните дипломи, както и на съответните професионални квалификации“ [25]. Също така в член 3 от тази директива са предвидени две различни процедури за признаване и само една от тях може да се приложи при дадена фактическа обстановка [26].

49. Член 3, първа алинея, буква а) от Директива 89/48 се прилага, в случай че професията е регламентирана в държавата членка, в която е завършено образованието. За националния компетентен орган това означава да установи, че молителят действително притежава дипломата, изисквана от държавата членка, в която е завършено образованието, за да получи достъп до същата регламентирана професия едновременно в приемащата държава членка и държавата членка, в която е завършено образованието.

50. От своя страна член 3, първа алинея, буква б) от посочената директива, предвижда различна процедура за признаване, основана на придобития професионален опит в държавата членка, в която е завършено образованието, когато тя „не регламентира тази професия по смисъла на член 1, буква в) и член 1, буква г), първа алинея“. Поради това приложното поле на член 3, първа алинея, буква а) се определя при разглеждането му във връзка с член 3, първа алинея, буква б), което по аргумент a contrario води до извода, че механизмът, предвиден в член 3, първа алинея, буква а), се прилага когато в държавата членка, в която е завършено образованието, професията или професионалната дейност се счита за регламентирана.

51. Ако, както предлагам, Съдът реши да приеме, че дейността на инженер по околна среда, каквато г-жа Toki твърди, че е упражнявала, не е регламентирана дейност в държавата членка, в която е завършено образованието, то тогава условията за признаване, които трябва да се приложат в разглеждания случай, са тези, предвидени в член 3, първа алинея, буква б).

52. Напротив, ако Съдът би следвало да приеме, че дейността на инженер по околна среда, каквато г-жа Toki твърди, че е упражнявала, е професионална дейност, приемана за регламентирана професионална дейност [по смисъла на член 1, буква г),

24 — Вж. съображение 13 от Директива 89/48.

25 — Решение от 23 октомври 2008 г. по дело Комисия/Гърция (C-274/05, Сборник, стр. I-7969, точка 39).

26 — Решение по дело Price, посочено по-горе (точка 36).

втора алинея от Директива 89/48], Съдът трябва да вземе предвид обстоятелството, че условията по член 3, първа алинея, буква а) се прилагат само по отношение на регламентираните дейности [по смисъла на член 1 буква в) и буква г), първа алинея от тази директива].

53. Всъщност предвиденият в член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48 механизъм за признаване се прилага, както когато професията не е регламентирана в държавата членка, в която е завършено образованието, така и когато дейността е приемана за регламентирана дейност по смисъла на член 1, буква г), втора алинея.

54. Въпреки това предвид практиката на Съда положението не изглежда толкова ясно.

55. Съдът вече е постановил, че „член 3, първа алинея, буква б), [от Директива 89/48] се прилага само ако разглежданата професия не е регламентирана в държавата членка [в която е завършено образованието]“ [27], без при това да разграничава по-специално професионалните дейности, приемани за регламентирани професионални дейности.

56. В този смисъл позицията на Съда по делото Price [28] е по-скоро учудваща. В това дело г-н Price е титуляр на „Bachelor“, признат официално от една от организациите, посочени в член 1, буква г), втора алинея и изброени в приложението към Директивата. Той обаче никога не става член на въпросната организация (Royal Institution of Chartered Surveyors). Въпреки че поставеният му преюдициален въпрос не е бил свързан с определяне на приложимия към подобни обстоятелства механизъм за признаване, Съдът посочва, че тъй като „г-н Price не е член на Royal Institution of Chartered Surveyors, въпросът за признаването съгласно [член 3, първа алинея, буква а)] на дипломи, издадени от посочената организация, не се поставя в дадения случай, дори ако се окаже, че [разглежданата] професия представлява регламентирана професия в Обединеното кралство по силата на предвидената от посочената организация правна уредба“ [29]. Така Съдът дава да се разбере, че ако г-н Price беше член на тази организация, а с това и титуляр на издадената от нея диплома, тогава приложимият механизъм за признаване би бил член 3, първа алинея, буква а), въпреки че разглежданата професионална дейност е само приемана за регламентирана дейност съгласно член 1, буква г), втора алинея. Следователно Съдът заключава, че „[ч]лен 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48 се прилага, ако разглежданата професия не е регламентирана в държавата членка, в която е завършено образованието. Като последица от това [...] тази разпоредба може да се приложи само ако Royal Institution of Chartered Surveyors не отговаря на критериите, посочени в член 1, буква г), втора алинея“ [30]. По изложените по-горе причини ми се струва, че подобно разрешение явно е в разрез със съдържанието на член 3, първа алинея,

27 — Решение от 14 юли 2005 г. по дело Peros (C-141/04, Recueil, стр. I-7163, точка 31).

28 — Посочено по-горе решение.

29 — Пак там (точка 47).

30 — Пак там (точка 48).

буква б) и би било уместно Съдът да използва предоставената с настоящото дело възможност, за да коригира практиката си по този въпрос.

57. Във връзка с това не мога да не приема, че относно дейностите, попадащи в приложното поле на член 1, буква г), втора алинея от Директива 89/48, е важно да се прави позоваване на целия израз „професионална дейност, приемана за регламентирана професионална дейност“. Доколкото механизмът за признаване, приложим към такива дейности, не е същият като този за регламентираните дейности съгласно член 1, буква г), първа алинея, приравняването на първите към вторите не е пълно. При това положение изключително подвеждащо е дейностите, които са само приемани за регламентирани професионални дейности съгласно Директива 89/48, да продължават да се определят като регламентирани дейности.

58. Накрая — и тази последна поредица от бележки има значение също само в хипотезата, в която Съдът заключи, че дейността на инженер по околна среда, каквато г-жа Toki твърди, че е упражнявала, е професионална дейност, приемана за регламентирана професионална дейност по смисъла на член 1, буква г), втора алинея от Директива 89/48 — трябва да се отбележи, че с Указ № 165/2000 е направено непълно транспониране на член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48, което вероятно е причината объркването в Saeitte да продължава. Член 4, параграф 1, буква б) от посочения указ, който предвижда прилагането на посочените в член 3, буква б) от Директива 89/48 условия за признаване за квалифицирането на дадена дейност като регламентирана дейност в държавата членка по произход, препраща към член 2, параграф 3 [31] и към член 2, параграф 4 в неговата цялост [32], вместо да се ограничи до член 2, параграф 4, първа алинея. С оглед на решението на Saeitte, това води до изключване на прилагането на условията за признаване по член 3, буква б) от Директивата, в случаите когато заинтересованото лице идва от държава членка, в която упражняването на професията, която е предмет на молбата, подадена на основание на Директивата, се контролира отчасти от сдружения или организации, признати от тази държава в съответствие с разпоредбите на член 1, буква г), втора алинея от Директивата. Следователно член 3, първа алинея, буква б) от Директивата не е бил транспониран правилно.

59. При това положение няма пречка г-жа Toki да се позовава на тази разпоредба пред запитващата юрисдикция. Съдът

31 — Съответстващ на член 1, буква в) от Директива 89/48.

32 — Съответстващ на член 1, буква г) от Директива 89/48.

отдавна приема, че „Директива[…] [89/48] цели да предостави права на гражданите на другите държави членки“ [33] и вече е постановил, че „член 3, първа алинея, буква а) от Директива 89/48 представлява разпоредба, чието съдържание е безусловно и достатъчно ясно. Поради това частноправните субекти имат основание да се позоват на тази разпоредба пред националните съдилища с цел да се изключи прилагането на националните разпоредби, несъобразени с посочената директива“ [34]. От моя страна считам, че същата констатация трябва да се направи по отношение на член 3, първа алинея, буква б), доколкото ми се струва, че член 3, поне що се отнася до цялата първа алинея от него, представлява едно неделимо цяло.

60. Предлагам на първия въпрос да се отговори, като се приеме, че член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48 трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденият в него механизъм за признаване се прилага в случаите, в които в държавата членка, в която е завършено образованието, професията е приемана за регламентирана професионална дейност по смисъла на член 1, буква г), втора алинея от посочената директива. Тъй като член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48 се прилага както към дейностите, приемани за регламентирани дейности в държавата, в която е завършено образованието, така и към нерегламентираните дейности, обстоятелството дали заинтересованото лице е пълноправен член на сдружение или организация, отговарящи на условията по член 1, буква г), втора алинея от посочената директива, няма значение за определянето на приложимия механизъм за признаване.

Б — *По втория въпрос*

61. Ако Съдът заключи, че приложимите в положението на г-жа Toki условия за признаване към момента, в който същото е преценено от Saiette, са предвидените такива в член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48, запитващата юрисдикция иска да се установи дали професионалният опит, който г-жа Toki е придобила като научен сътрудник в университет между 1999 г. и 2002 г., може да се счита за упражняване при пълно работно време на професията инженер по околна среда в продължение на две години през последните десет години.

1. По допустимостта на втория въпрос

62. Най-напред следва да се отбележи, че допустимостта на поставения от запитващата юрисдикция втори въпрос не е очевидна. Тъй като запитващата юрисдикция е сезирана с жалба за отмяна на приетото от Saeitte спорно решение, ако Съдът се съгласи да приеме моите предложения, свързани с първия въпрос, това ще

33 — Решение от 23 март 1995 г. по дело Комисия/Гърция (C-365/93, Recueil, стр. I-499, точка 9).

34 — Решение от 29 април 2004 г. по дело Beuttenmüller (C-102/02, Recueil, стр. I-5405, точка 55), в същия смисъл Решение по дело Peros, посочено по-горе (точка 32).

е достатъчно запитващата юрисдикция да отмени спорното решение и да върне делото на администрацията. Освен това посоченото решение се основава на механизма, съответстващ в националната правна уредба на член 3, първа алинея, буква а) от Директива 89/48, така че Saeitte се е произнесъл по въпроса дали г-жа Toki може да се позовава на равностойна диплома, но не и по въпроса дали професионалният опит, придобит от г-жа Toki в Обединеното кралство като научен сътрудник може валидно да се вземе предвид във връзка с механизма за признаване, предвиден в член 3, първа алинея, буква б) от посочената директива. Накрая, в случай че делото трябва отново да се разгледа от гръцката администрация, последната не би могла вече да се произнесе въз основа на Директива 89/48, отменена с Директива 2005/36 [35].

63. Въпреки всичко това редица елементи ме убеждават в допустимостта на въпроса.

64. На първо място, никоя от представилите писмени становища заинтересовани страни не оспорва допустимостта на този втори въпрос.

65. По-нататък от постоянната съдебна практика следва, че в рамките на производството, въведено с член 234 ЕО, понастоящем член 267 ДФЕС, „националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално заключение, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе“ [36]. Само при наличие на изключителни обстоятелства Съдът разглежда условията, при които е сезиран от националния съд, за да провери собствената си компетентност [37]. По-точно Съдът „може да не се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство или още когато проблемът е от хипотетично естество, или ако Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси“ [38]. Разбирам доводите на запитващата юрисдикция, според която на администрацията, чието решение е много вероятно да бъде отменено, следва да се дадат насоки, от които тя има нужда с оглед на приемането на ново решение. Исканото тълкуване на разпоредбата на правото на Съюза има очевидна връзка със спора по главното производство, било въз основа на Директива 89/48 или въз основа на член 13, параграф 2 от Директива 2005/36, който възпроизвежда същите условия за

35 — Всъщност съгласно член 63 от Директива 2005/36 държавите членки трябва да се съобразят с разпоредбите на тази директива не по-късно от 20 октомври 2007 г.

36 — Решение от 18 март 2010 г. по дело Gielen (C-440/08, Сборник, стр. I-2323, точка 27 и цитираната съдебна практика).

37 — Пак там, точка 28 и цитираната съдебна практика.

38 — Пак там, точка 29 и цитираната съдебна практика.

признаване като предвидените в Директива 89/48. Така никоя от изведените от Съда три хипотези за обосноваване на отказ от произнасяне по преюдициален въпрос не се оказва налице в настоящия случай.

66. Накрая следва да се отбележи, че в съображение 14 от Директива 2005/36 е посочено ясно, че „[м]еханизмът за признаване, въведен с Директиви 89/48/ЕИО и 92/51/ЕИО, остава непроменен“. Следователно поясненията, предоставени от Съда в неговия отговор на този втори въпрос, няма да загубят значението си, било въз основа на Директива 89/48 или въз основа на Директива 2005/36.

67. При това положение предлагам да Съда да приеме втория въпрос за допустим и да продължи разглеждането му.

2. По понятието за упражняване при пълно работно време на професията

68. Когато условията за признаване по член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48 са приложими, националният орган не може да откаже достъпа до въпросната дейност, ако молителят е упражнявал при пълно работно време тази професия в продължение на две години в друга държава членка, която не регламентира посочената дейност. Член 3, втора алинея от Директивата уточнява, че в първа алинея се има предвид именно професионалният опит. Директива 89/48 обаче определя професионалния опит в член 1, буква д) като „действителното законно упражняване на съответната професия в държава членка“. Поради това, за да се отговори на втория въпрос на запитващата юрисдикция, трябва да се определи дали дейността, която г-жа Toki е извършвала в университета, който я наема от 1999 г. до 2002 г., може да се счита за действително упражняване при пълно работно време на професията инженер по околна среда.

69. Положението на г-жа Toki е особено в смисъл, че с цел да ѝ се разреши да упражнява професията инженер по околна среда в Гърция тя се позовава на три години професионален опит, придобит не в качеството ѝ на инженер по околна среда, а в качеството на научен сътрудник в областта на инженеринга на околната среда. Жалбоподателката по главното производство е била наета в продължение на три години като „researcher“ от университета в Portsmouth. В това качество г-жа Toki участва в обучението на студентите и в различни видове академични дейности (като участие в изследователска група относно екологичните технологии, изготвяне на доклади, представяне на научни резултати в университетските и промишлените среди). От преписката следва, че тя е работила също в сътрудничество

с частно предприятие, специализирано в технологиите, свързани с третирането на течни отпадъци, и е извършвала във връзка с това лабораторни анализи за нуждите на контрола на качеството при управлението на канализационните утайки. Според г-жа Toki тази последна дейност представлява съществен аспект на професията инженер по околна среда.

70. Като се има предвид съдържанието на въпроса и предвид становищата на жалбоподателя по главното производство, които подчертават този аспект, искам да уточня, на първо място, че не се оспорва и няма съмнение, че изследователска дейност като извършваната от г-жа Toki представлява упражняване на професионална дейност на платена служба. В съдържанието на втория въпрос запитващата юрисдикция правилно решава да уточни, че г-жа Toki придобива професионален опит като „researcher“ в организация, „която по принцип е с нестопанска цел“. С оглед на спора по главното производство обстоятелството дали целта на въпросната организация е нестопанска няма абсолютно никакво значение. Всъщност от значение е само обстоятелството дали професионалният опит е придобит чрез упражняването на професионална дейност, упражнявана на свободна практика или на платена служба. При това обстоятелството, че г-жа Toki е била наета от университета в Portsmouth, не се оспорва.

71. Следователно въпросът не е да се определи дали сама по себе си дадена университетска изследователска дейност може да се разглежда като професионален опит. Истинският въпрос, който се поставя и който е по-деликатен за разрешаване, е дали упражняването на тази изследователска дейност, извършвана поне частично в област, която изглежда свързана с тази на професията инженер по околна среда, за да използвам понятието, употребено от запитващата юрисдикция, може да се приеме изцяло за действително упражняване на тази професия по смисъла на правото на Съюза.

72. С други думи, ако г-жа Toki беше поискала да ѝ се разреши да упражнява професията научен сътрудник в Гърция и ако допуснем, разбира се, че в такъв случай трябва да се приложат условията за признаване, приложими към нерегламентираните дейности или към дейностите, приемани за регламентирани дейности, придобитият от нея опит в университета на друга държава членка очевидно би трябвало да се вземе предвид.

73. Двусмислието в разглеждания случай се изразява в обстоятелството, че г-жа Toki се позовава на три години професионален опит в изследователска сфера, която е свързана с инженеринг на околната среда. Трудността се увеличава от обстоятелството, че никоя от страните не взема отношение по наличието и интензивността на твърдяната връзка между дейностите, извършвани от г-жа Toki в университета и тези, които би трябвало да упражнява в рамките на „действителното“

упражняване на професията инженер по околна среда.

74. Както вече отбелязах, изискването в Директива 89/48 упражняване при пълно работно време се позовава на професионалния опит, придобит в държавата членка, която не регламентира професията. Следователно то наистина се отнася до „действителното законно упражняване на съответната професия“. Под „съответната професия“ трябва да се разбира тази, за която се отнася молбата за признаване, подадена в приемащата държава членка. Молбата на г-жа Toki се отнася за дейността на инженер по околна среда. С оглед на изложеното дотук трябва да се констатира, че опитът, придобит от г-жа Toki като „researcher“, не може a priori да се приеме изцяло за действително упражняване на дейността на инженер по околна среда, тъй като тя не е упражнявала точно тази професия в Обединеното кралство. Във връзка с това член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48 ясно уточнява, че признаването предполага, че става въпрос за упражняване на „тази“ професия, т.е. на професията, посочена в молбата за достъп или за разрешение за упражняване. По същество това е и изводът, до който стига Комисията в рамките на посочения по-горе неин отговор до комисията по петициите на Парламента [39].

75. Ето защо, произнасяйки се въз основа на Директива 89/48 по повод дипломите, изисквани от държавата членка, в която е завършено образованието, когато тя регламентира достъпа до „същата тази професия“ на нейна територия, Съдът вече е приел, че изразът „същата тази професия“, съдържащ се в член 3, първа алинея, буква а) от Директивата, трябва да се разбира като отнасящ се за професиите, които в държавата членка по произход и в приемащата държава членка са или идентични или аналогични, или в определени случаи са просто равностойни с оглед на обхванатите от тях дейности [40]. Считам за логично направеното от Съда тълкуване да важи и по отношение на член 3, първа алинея, буква б), който се отнася до упражняването при пълно работно време на „тази професия“.

76. Освен това даденото от Съда тълкуване на израза „същата тази професия“ позволява да се направи известно приспособяване, като се приеме, че с оглед на обхванатите от тях дейности може да става въпрос и за равностойни професии. При това положение националният орган, отговарящ за признаването на дипломите и на професионалния опит, в случая Saeitte, трябва да определи дали задачите, които г-жа Toki е изпълнявала в рамките на сътрудничеството си със специализираното частно дружество, могат да представляват, както тя твърди, съществен аспект на дейностите на инженер по околна среда, т.е.

39 — Всъщност Комисията твърди, че професионалният опит, изискван в съответствие с член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48, трябва да е придобит в същата професия като тази, за която заинтересованото лице е квалифицирано и иска признаването. Комисията счита, че след като посочва само опит като „lecturer“ г-н Kounis не може да твърди, че притежава изискванията професионален опит като инженер (вж. петиция № 786/2002, посочена по-горе).

40 — Решение от 19 януари 2006 г. по дело Colegio (C-330/03, Recueil, стр. I-801, точка 20).

съществен аспект на равностойна професия по смисъла на практиката на Съда.

77. След като прецени тази връзка между дейностите, които г-жа Toki е упражнявала в периода на работата си в университета и дейностите по действителното упражняване на професията инженер по околна среда, Saeitte ще трябва да определи дали в рамките на трите години, които е прекарала в университета като „researcher“, г-жа Toki наистина е упражнявала при пълно работно време в продължение на не по-малко от две години дейност, представляваща съществен аспект от професията инженер по околна среда, тъй като от преписката следва, че през тези три години г-жа Toki е упражнявала други дейности, които очевидно не са свързани с действително упражняване на професията инженер по околна среда (като обучението на студенти).

78. Ще добавя още, че не е изключено упражняването на дейности, които само са свързани с професионалната дейност, предмет на подадена молбата за достъп, макар и да не представлява действително упражняване на посочената професия, да допринася за придобиването, а след това за затвърждаването на познанията на молителя относно тази дейност. Въпреки това е възможно сътрудничеството между г-жа Toki и частното дружество да не е позволило на заинтересованото лице да упражни всички дейности, които то ще се наложи да упражнява при действителното упражняване на професията инженер по околна среда. Например г-жа Toki не е била в контакт с клиентите, може да се предположи също, че познаването на националните норми, свързани със селищното устройство и екологията, е необходимо за инженерите по околна среда, което може би липсва на г-жа Toki, що се отнася до гръцката правна уредба.

79. За пълнота на анализа трябва да се предвиди и хипотезата, при която националният орган решава да наложи на жалбоподателя по главното производство компенсационни мерки [41]. Такъв би бил случаят, ако Saeitte постанови, че професията инженер по околна среда в Гърция включва една или няколко професионални дейности, които не съществуват в професията, упражнявана от молителя в държавата членка, в която е завършено образованието, ако тази разлика се изразява в специфично обучение, изисквано в Гърция и обхващащо области, които съществено се различават от тези, обхванати от обучението, на което молителят се позовава [42].

80. Компенсационните мерки, които биха се приели в такъв случай, следва изцяло да бъдат съобразени, при съблюдаване на

41 — Член 4 от Директива 89/48, впоследствие член 14 от Директива 2005/36.

42 — Член 4, параграф 1, буква б), трето тире от Директива 89/48, впоследствие член 14, параграф 1, буква в) от Директива 2005/36. Последната хипотеза предполага, че националният орган признава едновременно достатъчна връзка между дейността, упражнявана от г-жа Toki, и дейността на инженер по околна среда и че действително става въпрос за упражняване при пълно работно време на посочената свързана дейност, за да се приемат за изпълнени условията по член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48.

принципа на пропорционалност, с натрупания опит на г-жа Toki, дори той да е недостатъчен, за да ѝ се разреши незабавно и без други формалности достъп до посочената дейност.

81. В съдебната практика по този въпрос няма съмнение, тъй като Съдът вече е имал възможност да постанови, че „обхватът на член 4 от Директива 89/48, който изрично разрешава компенсационни мерки, трябва да бъде ограничен за случаи, при които тези мерки се явяват съразмерни с преследваната цел“ [43]. Освен това подчиняването на компенсационните мерки на съблюдаването на принципа на пропорционалност изрично е прогласено занапред в член 14, параграф 5 от Директива 2005/36 [44]. По този начин в момента на евентуалното определяне на компенсационни мерки националният орган трябва да вземе предвид целия практически опит, релевантен за упражняването на професията, за която се отнася молбата, който може поне отчасти да е допълнил липсващите в преминатото обучение познания.

82. При това положение предлагам на втория въпрос да се отговори, че както съгласно Директива 89/48, така и съгласно Директива 2005/36, под упражняване при пълно работно време на професия трябва да се разбира действителното упражняване на същата професия, т.е. на тази, за която е подадена молбата за разрешение. Националният орган трябва да определи дали задачите, изпълнявани от молителката по главното производство в рамките на нейната изследователска работа, с оглед на дейностите, които тази работа обхваща по смисъла на практиката на Съда, могат да съставляват равностойна професия. Накрая, в случай че националният орган наложи компенсационни мерки, той при все това ще трябва да определи тези мерки при съблюдаване на принципа на пропорционалност, като вземе предвид връзката между професията, която молителката иска да ѝ се разреши да упражнява в приемащата държава членка, и професионалния опит, придобит в държавата членка, в която е завършено

43 — Решение по дело Colegio, посочено по-горе (точка 24) и Решение от 17 април 2008 г. по дело Van Leuken (C-197/06, Сборник, стр. I-2627, точка 39).

44 — Всъщност член 14, параграф 5 от Директива 2005/36 гласи, че разпоредбите относно компенсационните мерки, по-специално член 14, параграф 1 от Директивата, се прилагат „при съблюдаване на принципа на пропорционалността. По-специално, ако приемащата държава членка възнамерява да изиска от молителя покриване на период за приспособяване или явяване на изпит за правоспособност, тя трябва първо да провери дали знанията, придобити от молителя в процеса на професионалния му [опит] в държава членка или в трета страна, са от такъв характер, че да компенсират, изцяло или отчасти, съществените несъответствия, посочени в параграф 4“.

VI — Заключение

83. С оглед на всички гореизложени съображения предлагам на Съда да отговори на преюдициалните въпроси, поставени от Simvoulio tis Epikratias, по следния начин:

„1) Член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година относно обща система за признаване на дипломите за висше образование, издадени след завършването на професионално образование и обучение с минимална продължителност от три години, изменена с Директива 2001/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2001 година трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденият в него механизъм за признаване се прилага в случаите, в които в държавата членка, в която е завършено образованието, професията е приемана за регламентирана професионална дейност по смисъла на член 1, буква г), втора алинея от посочената директива. Тъй като член 3, първа алинея, буква б) от Директива 89/48 се прилага както към дейностите, приемани за регламентирани дейности в държавата, в която е завършено образованието, така и към нерегламентираните дейности, обстоятелството дали заинтересованото лице е пълноправен член на сдружение или организация, отговарящи на условията по член 1, буква г), втора алинея от посочената директива, няма значение за определянето на приложимия механизъм за признаване.

2) Както съгласно Директива 89/48, така и съгласно Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 септември 2005 година относно признаването на професионалните квалификации, под упражняване при пълно работно време на професия трябва да се разбира действителното упражняване на същата професия, т.е. на тази, за която е подадена молбата за разрешение. Националният орган трябва да определи дали задачите, изпълнявани от молителката по главното производство в рамките на нейната изследователска работа, с оглед на дейностите, които тази работа обхваща по смисъла на практиката на Съда, могат да съставляват равностойна професия. Накрая, в случай че националният орган наложи компенсационни

мерки, той при все това ще трябва да определи тези мерки при съблюдаване на принципа на пропорционалност, като вземе предвид връзката между професията, която молителката иска да ѝ се разреши да упражнява в приемащата държава членка, и професионалния опит, придобит в държавата членка, в която е завършено образованието“.